

Τα «γυρίσματα» της Ιστορίας, το κίνημα και η Αριστερά

Του Πάνου Κοσμά

Το κεντρικό πολιτικό άρθρο του φύλλου 30 της εφημερίδας “Κόκκινο Νήμα” που κυκλοφορεί”

Οι ιδεολόγοι και οι εκπρόσωποι του συστήματος θεωρούν τις εξεγέρσεις και τις επαναστάσεις ένα είδος ιστορικών «ατυχημάτων»: ιστορικές συγκυρίες τα φέρνουν έτσι, ώστε οι δυνάμεις του «ορθού λόγου» να βρεθούν σε στιγμιαία αδυναμία και να χάσουν τον έλεγχο της κατάστασης, με αποτέλεσμα το «πεζοδρόμιο» και οι «φανατικοί της άκρας Αριστεράς» να έχουν τον πρώτο λόγο. Όταν βρεθούν σε θέση απολογίας, ας πούμε για τις καθεστωτικές ευθύνες στην επιβολή της δικτατορίας του 1967, ισχυρίζονται ότι οι δυνάμεις του «ορθού λόγου» λόγω πρόσκαιρης αδυναμίας έχασαν τον έλεγχο των εξελίξεων από «άφρονες» δυνάμεις του ίδιου του συστήματος. Με τη μεγάλη διαφορά, ωστόσο, ότι ενώ τις «παρεκτροπές» των δυνάμεων που βγαίνουν μέσα από τα σπλάχνα του συστήματος, που αποτελούν σάρκα εκ της σαρκός του, τις αντιμετωπίζει είτε με περίσσεια επιείκειας (όταν αντιμετωπίζει καταστάσεις μαζικής λαϊκής δυσαρέσκειας και κινητοποίησης) είτε με προσποιητή οργή αλλά μόνο μέχρι να περάσει η μπόρα, το «πεζοδρόμιο» και όσους συμμετέχουν ή ηγούνται σε αυτό, τους αντιμετωπίζει με τη μεγαλύτερη «επιτρεπόμενη» σκληρότητα.

Ο χαρακτηρισμός «άφρονες» για τους πραξικοπηματίες του Απριλίου του 1967 και η απόδοση σε αυτούς «στιγμιαίων» ευθυνών για τον 7χρονο «γύψο» αυτό ακριβώς μαρτυρεί: τα... παραστρατημένα παιδιά του συστήματός τους ελέγχονται στην ουσία για το γεγονός ότι εξέθεσαν το σύστημα -όχι τόσο την «υπόληψή» του, αλλά αυτό το ίδιο- σε κινδύνους. Οι προθέσεις τους ήταν αγνές: να σώσουν το σύστημα ήθελαν, από τους

μεγάλους του εχθρούς, το «πεζοδρόμιο» και την Αριστερά. «Συναγωνιστές» ήταν, αλλά χωρίς διαχειριστική επάρκεια και χωρίς μυαλό... Άξιζε, ωστόσο, να τους αναγνωριστεί το «υγιές καθεστωτικό» κίνητρο, παρά την αφροσύνη και τις υπερβολές τους. Για τους εκπροσώπους του «πεζοδρομίου» όμως, για όσους/ες αμφισβητούν το σύστημα και δεν εμπορούνται από «υγιή» κίνητρα να το σώσουν, η άρχουσα τάξη έχει παντού και πάντα «αλλεργία» και όλη την... καλή διάθεση να τους δει ει δυνατόν κρεμασμένους· απλώς μερικές φορές πρέπει να δείξει υπομονή για να εκδηλώσει ανοιχτά αυτές της τις διαθέσεις όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες – μέχρι τότε ισχύει το όσο το επιτρέπουν οι συνθήκες...

Τα «ατυχήματα» του Πολυτεχνείου, της επιστράτευσης, της Μεταπολίτευσης

Η άρχουσα αστική τάξη της Ελλάδας (ας εγκαταλείψουμε τα υποκατάστατα τύπου «ελίτ» και ας τη λέμε με το όνομά της) δεν έπαψε να βράζει εσωτερικά από οργή και να καταριέται την ιστορική της «ατυχία» για την εξέγερση του Πολυτεχνείου, την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και το συνδυασμένο αποτέλεσμα τους: την πλήρη απονομιμοποίηση και κατάρρευση των σκληρών μηχανισμών του κράτους (των δυνάμεων καταστολής, αλλά κυρίως του ηγετικού μηχανισμού του στρατού), που δημιούργησε καταστάσεις απώλειας ελέγχου και οριακής αδυναμίας. Το γεγονός ότι τελικά κράτησε τον πολιτικό έλεγχο των εξελίξεων οφείλεται αποκλειστικά στην πλήρη απροθυμία και ανικανότητα της ρεφορμιστικής Αριστεράς (των δύο πτερύγων του ΚΚΕ), της καθημαγμένης στα χρόνια του μετεμφυλιακού κράτους εξαιτίας των ιστορικών πολιτικών της εγκλημάτων που κατέληξαν στην παράδοση της Βάρκιζας. Αυτή η Αριστερά δεν μπορούσε ούτε ήθελε να δει πέρα από τον ορίζοντα αρχικά του «εκδημοκρατισμού» της χούντας και ύστερα από την κατάρρευση του Ιουλίου 1974 μιας μεταχουντικής αστικής δημοκρατίας που, στα μάτια της, μόνο με την εγγύηση της «δημοκρατικής» αστικής τάξης μπορούσε να σταθεροποιηθεί. Δεν είναι τυχαίο που αυτή η Αριστερά αποφεύγει να μνημονεύσει το καταλυτικό γεγονός της κατάρρευσης της

επιστράτευσης τον Ιούλιο του 1974, της συνακόλουθης κατάρρευσης του χουντικού μηχανισμού και της δημιουργίας κατάστασης «αναρχίας», σαν πολιτικής στιγμής πρωτοφανούς αδυναμίας του καθεστώτος: οι αναφορές στο γεγονός αφορούν αποκλειστικά τη συσχέτισή του με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Το «Πολυτεχνείο» ήταν εξέγερση για την ανατροπή, αλλά όταν τον Ιούλιο του 1974 οι ανατρεπτικές της συνέπειες συναντήθηκαν με τις συνέπειες της τουρκικής εισβολής και ξεχαρβάλωσαν τη χούντα, τότε, δεν ήταν στιγμή ανατροπής...

Με τέτοιους όρους, η πολιτική πρόταση για «επάνοδο στη δημοκρατία» με την εγγύηση της «δημοκρατικής» αστικής τάξης έγινε απόλυτος πολιτικός μονόδρομος. Όλες οι πολιτικές δυνάμεις, περιλαμβανομένων των ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕ εσ., κινήθηκαν εντός αυτής της πολιτικής προοπτικής, προσπαθώντας να την ερμηνεύσουν: η Δεξιά επιδιώκοντας μια ευρωπαϊκών προδιαγραφών αυταρχική δημοκρατία, το ΠΑΣΟΚ και η Αριστερά την «πραγματική δημοκρατία». Ωστόσο, ξανά οι λαϊκές διαθέσεις έδωσαν σφράγισαν τις εξελίξεις: οι αγώνες της πρώιμης μεταπολίτευσης (μέχρι και τις φοιτητικές καταλήψεις του 1979) καθόρισαν το περιεχόμενο της «επιστροφής στη δημοκρατία». Οι κοινωνικές και πολιτικές κατακτήσεις της Μεταπολίτευσης έχουν τη βάση τους σε αυτούς τους αγώνες και τη λαϊκή πίεση να εκπροσωπηθούν πολιτικά στην κεντρική πολιτική σκηνή. Αποδείχτηκε ότι ο πολιτικός έλεγχος της «μετάβασης στη δημοκρατία» ανήκε στην αστική τάξη μόνο όσον αφορά τη γενική κατεύθυνση· όσον αφορά το περιεχόμενο της μετάβασης, δεν είχε τον έλεγχο. Πολύ σύντομα η ευρύτατη ανυποληψία και η πολιτική – εκλογική απομόνωση του βασικού καθεστωτικού κόμματος, της Νέας Δημοκρατίας, άνοιξε τον δρόμο για την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβερνητική εξουσία και το υποχρέωσαν να θεσπίσει σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές κατακτήσεις.

Η πανουργία της Ιστορίας θέλησε η απόπειρα της ΝΔ να αυταρχοποιήσει τη μεταπολίτευση (με κομβική στιγμή τον διαβόητο αντεργατικό νόμο 330) να αποτύχει επειδή οι λαϊκοί αγώνες στην πρώιμη Μεταπολίτευση έσπρωξαν το ΠΑΣΟΚ στην

κυβερνητική εξουσία θεσπίζοντας πολλά από αυτά που η Δεξιά και το σύστημα δεν έπαψαν ποτέ να μισούν, αλλά από το 1985 ήταν το ίδιο το ΠΑΣΟΚ που άρχισε να ξηλώνει όσα το ίδιο αναγκάστηκε να «δώσει».

Οι κατακτήσεις της Μεταπολίτευσης άντεχαν· τόσο, ώστε για τη Δεξιά και την άρχουσα τάξη να γίνουν το μεγάλο απωθημένο ώστε να αναχθεί σε «στόχο ζωής» το ξεθεμελίωμά τους. Η κρίση και χρεοκοπία του 2009 και τα μνημόνια δεν άρκεσαν για να πραγματοποιηθεί «πλήρως» ο στόχος αυτός· έπρεπε να προηγηθεί η σκληρή ήττα του 2015 με την υποταγή και προδοσία του ΣΥΡΙΖΑ ώστε να «νομιμοποιηθεί» και να συγκεντρώσει τις προϋποθέσεις η κυβέρνηση του Μητσοτάκη του νεότερου να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα «πλήρους» ανατροπής των κατακτήσεων της Μεταπολίτευσης...

Το «τέλος της Μεταπολίτευσης»: το πολιτικό «συμβόλαιο» του 1974 έληξε!

Η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη, με λόγια αλλά και με έργα, έστειλε το μήνυμα: Μεταπολίτευση τέλος, το πολιτικό «συμβόλαιο» του 1974 έληξε. Η απεργία, ο εργατικός συνδικαλισμός, το 8ωρο και η κυριακάτικη αργία, ο φοιτητικός συνδικαλισμός, οι πορείες, η ελευθερία της έκφρασης... δεν ισχύουν πια! Δεν καταργούνται με τη μέθοδο της χούντας (η Δεξιά δεν είναι άφρων σαν τους χουνταίους...)· παραμένουν τύποις αλλά καταργούνται επί της ουσίας ή γίνεται ευθεία προσπάθεια να καταργηθούν, με έναν συνδυασμό νομοθετημάτων και κατασταλτικών πρακτικών. Η ήττα του 2015 δημιούργησε τις καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις ώστε η άρχουσα τάξη και ο πολιτικός της εντολοδόχος, η κυβέρνηση της ΝΔ, να διανοηθούν μια σαρωτική αντεπίθεση ενάντια στην εργατική τάξη, το κίνημα και την Αριστερά. Το μήνυμα είναι σαφές: καμία κινηματική και πολιτική πρακτική δεν είναι «δεδομένη»· και καμία πολιτική δύναμη, μηδέ των ΣΥΡΙΖΑ, Βαρουφάκη και ΚΚΕ εξαιρουμένων, πολύ περισσότερο της αντικαπιταλιστικής και επαναστατικής αριστεράς και του αναρχικού χώρου, δεν μπορεί να αισθάνεται και να είναι «ασφαλής» αν στηρίζει ή συναινεί σε πολιτικές πρακτικές

καθιερωμένες στη διάρκεια της Μεταπολίτευσης. Και είναι πλέον πολύ δύσκολο σε οποιονδήποτε να μην λάβει το μήνυμα...

Η «επάρατος Δεξιά» επιστρέφει στις προδικτατορικές πηγές «έμπνευσης» χωρίς να αισθάνεται πλέον την ανάγκη να προσποιηθεί αυτό που δεν είναι: μιλά ανοιχτά ενάντια στις κατακτήσεις της μεταπολίτευσης. Και δεν μιλά απλώς: επιδιώκει πάση δυνάμει να τις ξεθεμελιώσει, ρίχνοντας το «γάντι» στην Αριστερά. Όσο για την άρχουσα τάξη καθαυτή, τον «επιχειρηματικό κόσμο», τρέφει για την κυβέρνηση Μητσοτάκη τα ίδια θερμά αισθήματα που έτρεφε και για τη χούντα: είναι οι δικοί τους άνθρωποι, και ήρθαν για να «καθαρίσουν»...

Στη διάρκεια των μνημονίων και μέχρι σήμερα, οι αστικές δυνάμεις απέδειξαν πολλές φορές την εργαλειακή αντίληψη που έχουν για τη «δημοκρατία»: την ανέχονται όταν, τόσο και εφόσον είναι απαραίτητη για να αποφευχθούν χειρότεροι κλυδωνισμοί για το σύστημα. Όταν τέτοια λόγοι δεν συντρέχουν, η δημοκρατία αντιμετωπίζεται σαν αχρείαστος και επικίνδυνος συμβιβασμός, οι δε δηλωμένοι εχθροί της, η άκρα δεξιά, ακόμη και οι φασίστες, επιστρατεύονται ατύπως για να συνδράμουν το κρατικό «μονοπώλιο της βίας». Όπως με τη Χρυσή Αυγή από το 2011 μέχρι το 2013. Όπως με τις πογκρομικές πρακτικές της άκρας, ρατσιστικής ή και φασιστικής δεξιάς σήμερα.

Αριστερά: παράταξη «των αγώνων και των θυσιών» αλλά και της ήττας;

Αφού το κείμενο έφτασε από την εξέγερση του Πολυτεχνείου στην νεοδεξιά αντι-εξέγερση του σήμερα, ας ξαναγυρίσουμε στην εξέγερση, που έχει πολλά να μας διδάξει. Αν για την αστική τάξη η εξέγερση και η επανάσταση είναι «ιστορικά ατυχήματα» που πρέπει είτε να αποφεύγονται είτε να καταστέλλονται με κάθε μέσο, για την Αριστερά (θα έπρεπε να) είναι οι στιγμές που η Ιστορία αποκαλύπτει τη βαθύτερη αλήθεια της, αυτό που αποκρύβεται επιμελώς στις μακρές περιόδους της «κανονικότητας»: η αγεφύρωτη στην κλίμακα του ιστορικού χρόνου

ταξική αντίθεση ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία, την αστική τάξη και την εργατική τάξη. Αυτή η αλήθεια εμφανίζεται στις ξαφνικές ασυνέχειες του ιστορικού χρόνου, κυριολεκτικά «στη ρωγμή του χρόνου». Η αποκάλυψη της αλήθειας γίνεται ξαφνικά και με συχνότητα πολλών δεκαετιών. Παίρνει τη μορφή ξαφνικής μαζικής «εισβολής» των μαζών στο ιστορικό προσκήνιο και έχει χαρακτήρα κατ' εξοχήν πολιτικό: παίρνει κατεξοχήν τη μορφή πολιτικής ευκαιρίας για την ανατροπή και την κατάληψη της πολιτικής εξουσίας. Είναι ευκαιρία σπάνια, και δεν παραμένει ανοιχτή παρά για λίγα χρόνια, συχνά και για λίγους μήνες. Η μεγάλη κυρία της Ιστορίας, η επανάσταση, δεν συνηθίζει να παραμένει για πολύ στημένη στο ραντεβού – είναι πολύ απαιτητική και περήφανη για κάτι τέτοιο. Το 1942-'45 δημιουργήθηκε επαναστατική κατάσταση. Η ευκαιρία χάθηκε εξαιτίας των εγκληματικών λαθών του ΚΚΕ. Η παράδοση των όπλων, κυριολεκτικά και μεταφορικά, έκανε τη Βάρκιζα, κυριολεκτικά και μεταφορικά επίσης, ορόσημο και ιστορικό αντιπαράδειγμα. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι και οι πολιτικοί επίγονοι των «στρατηγών της ήττας» του 1945, η οποία επιβεβαιώθηκε οριστικά το 1949, συνεχίζουν να ηγεμονεύουν στην Αριστερά, επαναλαμβάνοντας τα ίδια, θεμελιώδη πολιτικά λάθη σε όλες τις ιστορικές ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν έκτοτε: τα Ιουλιανά του 1965, την εξέγερση του Πολυτεχνείου, στα χρόνια του μαζικού αντιμνημονιακού αγώνα 2010-2015. Αυτά είναι βασικά τρία:

Πρώτον, η υπεκφυγή ότι «οι συνθήκες δεν είναι ώριμες» ή, σε πιο θεωρητική έκφραση, «η κατάσταση δεν είναι επαναστατική» – ακόμη κι όταν οι «συνθήκες» εξεγείρονται πασιφανώς ενάντια σε τέτοιες υπεκφυγές... Οι συνθήκες δεν ήταν ώριμες για «κάτι παραπάνω» από τη διεκδίκηση της «δημοκρατίας» το 1965, ούτε στα 1973-74, αλλά ούτε και στα 2010-2015.

Δεύτερον, η αντίληψη ότι ο πολιτικός αγώνας για την ανατροπή, που δίνεται βέβαια στη βάση μαζικών πολιτικών αιχμών της συγκυρίας κι όχι πάνω σε ιδεολογικές κατευθύνσεις, πρέπει να υπακούει στα κελεύσματα της κάθε φορά «κυρίαρχης αντίθεσης» – που μεταφράζεται στο ότι κάθε φορά (και άρα για πάντα) ο

πολιτικός γόρδιος δεσμός δεν θα λυθεί με τη σπάθη, δηλαδή με τις μεθόδους και τα κριτήρια της βασικής αντίθεσης αλλά με τις μεθόδους και τα κριτήρια της «κυρίαρχης αντίθεσης»: το πρόβλημα της ξένης κατοχής θα λυθεί με μεθόδους «πατριωτικές», της ανατροπής της χούντας και της δημοκρατίας με μεθόδους «δημοκρατικές» κ.λπ. κ.λπ. Ενώ η Κατοχή και ο αγώνας ενάντιά της είχε δημιουργήσει επαναστατική κατάσταση, ενώ ο εμφύλιος είχε ξεκινήσει, η ηγεσία του ΚΚΕ φαντασιωνόταν «εθνικές» λύσεις και συμμετείχε σε κυβέρνηση «εθνικής ενότητας» υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου.

Τρίτο, ότι ο ιστορικός χρόνος είναι άπλετος, δηλαδή γραμμικός. Ότι «έχουμε χρόνο» μέχρι να ωριμάσουν οι συνθήκες.

Αυτή η πολιτική παράδοση, του ρεφορμισμού, έχει συσσωρεύσει τόσες -και επανειλημμένες- ήττες και καταστροφές, ώστε είναι πλέον ζήτημα επιβίωσης, ζήτημα στοιχειώδους πολιτικής ενσυναίσθησης, να την ξεφορτωθούμε μια και καλή. Επαναστατική αριστερά που δεν «γυαλίζει το μάτι» της και δεν έχει τα ανακλαστικά να αρπάξει τις ιστορικές ευκαιρίες όταν και όπως αυτές παρουσιάζονται, δεν είναι επαναστατική αριστερά! Από αυτή την άποψη, ο χώρος της αντικαπιταλιστικής/επαναστατικής αριστεράς πρέπει να θέσει τον δάκτυλο επί των τύπων των ήλων: κάτι κάνει κι ο ίδιος λάθος -και μάλιστα κατ' εξακολούθηση και συρροή- για να παραμένει ουσιαστικά περιθωριοποιημένος. Ύστερα από τόσες δεκαετίες και τόσα λάθη και «αστοχίες» του ρεφορμισμού, δεν μπορεί να το αποδώσει ούτε στην... τύχη ούτε στην έλλειψη ευκαιριών.

«Αισιοδοξία της βούλησης», χωρίς κατανόηση της ήττας; Αντεπίθεση χωρίς ενιαίο μέτωπο;

Είμαστε όμως εδώ, σε μια συγκυρία δύσκολη, με πολλούς κινδύνους και πολλές ταυτόχρονες και διαπλεκόμενες κρίσεις που προέρχονται από την ίδια, καπιταλιστική μήτρα, με τη σωρευτική επίδραση όλων των ηττών, αλλά ιδιαίτερα με τη βαριά σκιά της

ήττας του 2015. Την ίδια στιγμή, το καπιταλιστικό σύστημα ενώ διατηρεί ακόμη τη δυνατότητα να προστατεύει τα κέρδη χάρη σε ένα πλανητικό σύστημα «επιτήρησης και ελέγχου» που αναπαράγει και σε κάθε κρίση εμβαθύνει τη λιτότητα, ταυτόχρονα πάσχει από βαριά «υποκείμενα νοσήματα». Η ήττα της Αριστεράς έχει προσλάβει ιστορικές διαστάσεις σε χώρες που κάποτε ήταν οι βασικές της «εστίες» (Γαλλία, Ιταλία), αλλά το κίνημα και η ριζοσπαστικοποίηση στα αριστερά του Δημοκρατικού κόμματος γεννούν ελπίδες. Στην Ελλάδα αντέχει -αν και αποθαρρημένη και έχοντας απολέσει σε μεγάλο βαθμό το κεκτημένο της μαζικής κοινωνικής παρέμβασης-, ενώ εμφανίζονται επίμονες, έστω και προδρομικές, εκδηλώσεις ανάκαμψης του κινήματος, στα πανεπιστήμια αλλά και στους εργατικούς χώρους (e-food, απεργία-αποχή καθηγητών, Cosco).

Αρκεί λοιπόν να περιμένουμε υπομονετικά αντέχοντας, μέχρι τη στιγμή που θα «γυρίσει» η συγκυρία; Θα ήταν επικίνδυνη αυταπάτη να το πιστέψουμε. Για την Αριστερά δεν υπάρχει «επιστροφή» χωρίς ουσιαστική συζήτηση και εξαγωγή συμπερασμάτων για την ήττα του 2015, για να μην πούμε για τη σειρά ηττών από τη Βάρκιζα και ύστερα. Χωρίς αυτό, όχι μόνο θα επαναλάβει τα ίδια λάθη, αλλά πιθανότατα δεν θα μπορέσει να συνδεθεί καν ουσιαστικά με το κίνημα όταν αυτό ανακάμψει.

Αν αυτή είναι η πρώτη προϋπόθεση, η δεύτερη είναι να κατανοηθεί, να αναδειχθεί η σημασία της τακτικής του ενιαίου μετώπου στην πάλη ενάντια στην κυβέρνηση Μητσοτάκη και σε ό,τι εκπροσωπεί.

Η τρίτη προϋπόθεση είναι να ανοίξει πλατιά η συζήτηση για τις προϋποθέσεις, τις διαδικασίες και τις μεθόδους απάντησης στο πρόβλημα του «πολιτικού κενού», που δεν θα καλυφθεί «μέσω τρίτων» ούτε συγχέοντας το ενιαίο μέτωπο ή το μέτωπο γενικά με το κόμμα, αλλά με την οικοδόμηση μαζικού επαναστατικού κόμματος.

Ο ιστορικός χρόνος (θα) παραμένει ασυνεχής, οι ρωγμές του θα κυοφορούν εξεγέρσεις, αλλά η Αριστερά χρειάζεται πρέπει να ακούσει τη συμβουλή του Μαρξ στις θέσεις για τον Φόιερμπαχ:

και ο διαπαιδαγωγητής πρέπει να διαπαιδαγωγηθεί...

**Από την εργατική Μεταπολίτευση
στο Νόμο Χατζηδάκη**

Σάσα Χασάπη - Χρήστος Βαγενάς
σελ. 4-5

ΚΟΚΚΙΝΟ νήμα

**Από την εξέγερση,
στο «τέλος της Μεταπολίτευσης»**

Βαγγέλης Λιγάσας, σελ. 6

Το «τέλος της Μεταπολίτευσης» σαν πολιτική
στρατηγική της Δεξιάς και η απάντηση της Αριστεράς

Εξέγερση ήττα ανασύνταξη αντεπίθεση!

**Η άκρα δεξιά
από το 1974 μέχρι σήμερα**
Θανάσης Κούρκουλας,
σελ. 7

**Καμία λιγότερη,
Καμία μόνη!**
Αθηνά Σκαμπά,
σελ. 8

